

LAURA NEVANPERÄ

OLEN HYÖDYTÖN

- TAITEEN JA TAITEILIJUUDEN HYÖDYLLISYYDESTÄ

OPINNÄYTETYÖ | TAIDEAKATEMIA
KUVATAITEEN KOULUTUSOHJELMA
TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
2017
OHJAAJAT: ILONA TANSKANEN
& RIIKKA NIEMELÄ

Olen hyödytön - taiteen ja taiteilijuuden hyödyllisyydestä on opinnäytetyö, jossa yritän vastata kysymykseen, onko kuvataiteesta hyötyä, ja jos on, niin millaista. Kysymys on tärkeä ja ajankohtainen. Kuvataiteeseen kohdistetaan taidekentän ulkopuolelta odotuksia ja vaatimuksia, jotka eivät siihen tai kuvataiteilijan ammattiin kuulu. Yksi tällainen vaatimus on terveyden edistäminen.

Lähestyn kysymystä pohtimalla aluksi sitä, mitä taide ja taidekokemus ylipäättänsä ovat. Taidetta on vaikea määritellä. Taidekokemuksen pohjaan keholliseen olemassaoloon. Taidekokemus syntyy sekä teoksen että kontekstin kokonaisuudesta. Sen jälkeen erittelen näistä taidekokemuksista seuraavia hyötyjä niin yhteiskunnan ja sen toiveiden kuin tekijän ja katsojankin näkökulmista. Syvennyn vuoron perään Teemu Mäen *Käytännöllinen utopia* -artikkelia mukaillen nautintoon, keskusteluun, filosofiaan ja tunne-elämän kehittymiseen.

Tämän jälkeen tutkailen taiteen tekemisen etiikkaa ja taiteen eettisyyttä. Vertailen taiteen itseisarvoa puolustavia näkemyksiä eettisyyteen pohjautuviin näkemyksiin, ja esittelen kaksi Suomea järkyttäneitä taideteosta, Teemu Mäen "kissantappovideon" ja Ulla Karttusen *Neitsythuorakirkon*. Lopuksi puolustan taiteen tekemisen mielekkyyttä vedoten kokeellisuuteen.

Päädyn tulokseen, että taide ei ole hyödytöntä, mutta että sen hyöty on hankala välineellistää. Vastustan hyvinvointivaatimuksia ja kaupallisuutta. Korostan taiteilijoiden keskinäisen kilpailun sijaan yhteistyön ja toistensa auttamisen tärkeyttä.

Yhdistän tekstiin itseni ja muiden kirjoittamia runoja. Kuvitan tekstiä kiinnostavilla taideteoksilla ja netistä onkimillani kuvilla sekä maalauksillani taiteellisesta opinnäytetyöstäni.

Avainsanat: Hyöty, yhteiskunta, hyvinvointi, kuvataide, filosofia, taiteen etiikka, estetiikka, kokeellisuus.

I Am Useless - The Benefits of Art and Artistry is a thesis where I will try to answer the question of whether visual arts are beneficial, and if so, what type of benefits there are. The question is important and topical. Visual arts are subject to expectations and requirements outside the art field that are not part of art or the artist's profession. One such requirement is enhancing health.

I approach the question by first pondering what art and art experience are about. Art is difficult to define. I base the art experience on bodily existence. The art experience arises from both the work and the context. Then I will examine the benefits following from these art experiences, from the perspective of society and its aspirations, as well as the artist and viewer. One after another I will focus on pleasure, discussion, philosophy and emotional development, a division introduced in Teemu Mäki's article *Practical Utopia*.

Next, I observe the ethics of art and making art. I compare two perceptions, one defending the intrinsic value of art with the other relying on ethical perspectives. I will present two shocking works of art from Finland, Teemu Mäki's "cat killing" and Ulla Karttunen's *Virgin Whore Church*. Lastly, I advocate the meaningfulness of making art, relying on experimentation.

I conclude that art is not useless, but that its benefits are difficult to instrumentalise. I object to welfare requirements and commercialism. I emphasize the importance of co-operation and mutual assistance instead of competition between the artists.

I also include some poems written by me and others. I have chosen interesting pieces of art and pictures from the internet, but also paintings from my art thesis.

Keywords: Benefit, society, welfare, art, philosophy, ethics of art, aesthetics, experimentation.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	5
2 MITÄ ON TAIDEKOKEMUS?	
2.1 Mitä on taide?.....	6
2.2 Mitä on taidekokemus?.....	7
3 MIKÄ ON TAITEEN HYÖTY?	
3.1 Hyödyn määrittäminen.....	10
3.2 Nautinto.....	15
3.3 Keskustelu.....	19
3.4 Filosofia.....	20
3.5 Tunne-elämän kehittyminen.....	24
4 EETTINEN VAI ESTEETTINEN?	
4.1 Eettinen vai esteettinen?.....	26
4.2 Taiteilijan etiikka.....	28
5 KOKEELLISUUDESTA JA KEHITYKSESTÄ	34
6 LOPUKSI	37
7 LÄHTEET	39

KUVALUETTELO:

Kuva 1. <i>Tylsistynyt kuoliaaksi</i> , kollaasi.....	9
Kuva 2. Brie Moreno: nimetön.....	10
Kuva 3. Taiteilijan vuosikello.....	14
Kuva 4. David Shrigley: <i>I'm Dead (Puppy)</i> , installaatio.....	23
Kuva 5. Cy Twombly: <i>Quattro Stagioni: Autunno</i> , maalaus.....	25
Kuva 6. <i>Aatami ja Eeva</i> , öljyväri mdf-levylle.....	32
Kuva 7. <i>Valinta</i> , öljyväri mdf-levylle.....	33
Kuva 8. Motivaatiokuva taiteen monipuoliseen tekemiseen.....	36

1 JOHDANTO

Onko kuvataiteesta hyötyä, ja jos on, niin millaista? Yritän opinnäytetyössäni palauttaa taiteen itseisarvon, puolustaa taiteenteon monimuotoisuutta ja perustella minälähtöisen työskentelyn merkityksellisyyttä.

Aluksi pohdin taiteen määritelmää ja taidekokemuksen luonnetta. On olennaista ymmärtää, tai ainakin hahmotella, mistä taiteessa on kyse, jotta sen vaikutuksia ja hyödyllisyyttä pystyisi tarkastelemaan. Tutkin ja erittelen taiteen erilaisia hyötyjä keskustellen Teemu Mäen *Käytännöllinen utopia* -artikkelin kanssa.

Tämän jälkeen tarkastelen taiteen estetiikan ja etiikan suhdetta Jari Julan toimittaman artikkelikokoelman *Taiteen etiikka* (Areopagus 2007) avulla. Käytän teoksesta Julan omaa esipuhetta sekä Hemmo Laihon artikkelia "Kolme analogiaa tieteen ja taiteen etiikasta".

Lopuksi pohdin taiteen tekemisen mielekkyyttä ja tärkeyttä. Näkökulmanani tähän on kokeellinen taiteellinen työskentely. Pohjaan käsitykseni pitkälti Antti Salmisen kirjaan *Kokeellisuudesta - Historiallisesta avantgardesta jälkifossiiliseen elämään* (Poesia 2015). Yhdistän tekstiin sekä itseni että muiden kirjoittamia runoja sekä taideteoksia.

2 MITÄ ON TAIDEKOKEMUS?

2.1 Mitä on taide?

Nykytaiteen kentän moninaisuuden edessä on hyvä pohtia alkuun, mitä ylipäättensä on taide. Yksinkertaisesti sanottuna: taideyhteisö ja instituutiot määrittävät, mikä on nykytaidetta¹. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että taideteos on esillä tai esitetään jonkin instituution, kuten gallerian tai museon puitteissa, tekijä on koulutautunut kuvataiteilijaksi, toimii rahoituselinten tukemana tai otetaan osaksi taidediskurssia.

Institutionaalinen taiteenteoria ei kuitenkaan vastaa kysymykseen siitä, millaista itse taiteen tekeminen näiden instituutioiden sisällä tai ulkopuolella on. Virallisesti tunnustetun nykytaiteen lisäksi tehdään paljon instituutioiden ulkopuolista kuvataidetta, ja pelkän *taide*-käsitteen alle menee myös erilaisesta teknisestä lähtökohdasta toteutettu taide kuten musiikki, teatteri ja kirjallisuus. Tässä opinnäytetyössä puhun pääpainotteisesti kuvataiteesta, mutta käytännössä sovellan ajatuksiani myös muihin taiteenlajeihin.

Taide on ihmisen tekemää ja ihmisestä riippuvaista. Sitä ei siis esiinny luonnossa. Ajatellaan, että alun perin esteettisyys on ollut keino nostaa jokin asia arkisesta erityiseksi.² Esteettisyyttä onkin yritetty pitää taiteen yleismaailmallisena tunnusmerkkinä. Yhteisen nimittäjän argumentin mukaan tunnusmerkki täytyy olla tunnistettavissa kaikissa taideteoksissa. On olemassa teoksia, joiden taiteellinen arvo ei pohjautu esteettiseen kokemukseen, ja se ei siten voi olla taiteen tunnusmerkki.³ Taiteella on muitakin ominaisuuksia. Näitä ovat mm. moraalinen, poliittinen ja tiedollinen ulottuvuus⁴, ja siksi taidetta on niin vaikea määrittää. Esteettisyys on kuitenkin yleisesti tunnustetuin taiteen ominaispiirre, minkä vuoksi taide, joka ei pohjaa arvoaan

---

¹ Laiho 2007, 85.

² Kaaro 2006.

³ Jula 2007, 14.

⁴ Jula 2007, 11.

esteettisyydelle, kuten käsitetaide, herättää helposti vastareaktioita asiaan perehtymättömien parissa.

Taidetta kritisoidaan usein laitostuneisuudesta sekä tavallisen elämän piiristä vieraantumisesta, ja ihmiset viettävät aikansa mieluummin "rahvaanomaisen" taiteen ja viihteen parissa⁵. Kuvataide on eriytynyt ja asiantuntijaistunut. Kuitenkin esteettisyys on ollut ja tulee olemaan tärkeä osa ihmiselämän arkea. Esteettinen taju on yleisinhimillinen kyky, mutta nyt sen harjoittaminen ja kehittäminen on jätetty ammattilaisten ja asiaan vihkiytyneiden huomaan.⁶

2.2 Mitä on taidekokemus?

Elämme ruumiillisina maailmassa toisten ruumiillisten olentojen kanssa. Minulla ei ole kehoa, vaan **minä olen keho**. Mieli, tai tietoisuus, joka syntyy aistivassa ja kokevassa kehossa, on kykeneväinen ajattelemiseen, kuvittelemiseen, tulkitsemiseen ja ruumiillaan vaikuttamaan kokemaansa maailmaan.⁷

Filosofi Merleau-Ponty (1908-1961) käyttää termiä "maailman liha", jota kehollisen arkkitehtuurin pioneeri Juhani Pallasmaa (1936-) avaa näin: "...("maailman lihaan") olemme osallisina ruumiillisuutemme pohjalta, emme älymme ansiosta. Merleau-Pontyn mukaan on mahdotonta kuvitella, että mieli maalaisi, tekisi taidetta. Taiteen tekeminen edellyttää aina lihallista maailmassaoloa ja ruumiillisuutta. Nykyään neurotieteilijät ovat varsin vakuuttavasti osoittaneet, miten ruumiillisuus on mukana kaikessa. Jopa kaikkein abstrakteimmissakin asioissa se luo maailmassaolon peruskoordinaatiston."⁸ Kaikkein monimutkaisimmatkin henkiset ponnistelut ovat siis

---

⁵ Dewey 2010, 14.

⁶ Kaaro 2006.

⁷ Merleau-Ponty 2012, 418, 421-422, 424.

⁸ Passinmäki 2015, 44.

palautettavissa fyysiseen kehoon, ja myös taidekokemus on siten kehollinen kokemus.

Taidekokemus on kokemus kokemusten joukossa⁹. Tämän kokemuksen synnyttää taideteos joko fyysisenä esineenä tai esityksenä. Konteksti, jossa teos esitetään, voi kuitenkin muuttaa teoksen tulkintaa ja synnyttämää kokemusta perustavanlaatuisesti. Se, mikä on teosta ja mikä kontekstia, ei ole yksiselitteisesti rajattavissa, vaan kyse on näkökulmasta riippuvasta likiarvosta.¹⁰

Taiteilija ja kuvataiteen tohtori Teemu Mäki (1967-) **listaa taidekokemukseen vaikuttavat tekijät näin:**

1. taideteos
2. tieto tai kokemus ilmaisuvälineestä ja sen historiasta
3. tieto tai kokemus paikallisesta taidetraditiosta tai kyseisestä genrestä, johon teos kuuluu
4. yleisön intentiot ja toiveet
5. yleisön oma henkilöhistoria ja persoonallisuus
6. yleisön yhteiskunnallinen tausta
7. paikallinen taidetraditio, jossa teos esitetään yleisölleen
8. tieto tekijän intentiosta eli tarkoittamasta sisällöstä
9. tieto siitä yhteiskunnallisesta ympäristöstä, jossa teos syntyi
10. kriitikoiden, kuraattorien ja muiden "esilaulajien" kommentit
11. tieto teoksen tekijän henkilöhistoriasta.¹¹

---

⁹ Dewey 2010, 11.

¹⁰ Mäki 2009, 133.

¹¹ Mäki 2009, 132-133.

Konteksti on avainasemassa siinä, miten teos näyttäytyy tai mitä tunteita ja ajatuksia se herättää. Siitä syystä esimerkiksi galleriat ovatkin usein neutraaleja valkoisia laatikoita, riidattomia tiloja taidetta varten. Kuitenkin tietoinen ja taitava kontekstilla pelaaminen esimerkiksi sijaintipaikalla tai viittauksilla taidehistoriaan tai populäärikulttuuriin avaa kuvataiteeseen valtavan määrän mahdollisuuksia erilaisten asioiden paljastamiseen tai käsittelemiseen. Katsojana oman näkökulman voi yrittää kyseenalaistaa.

Kuva 1. *Tylsistynyt kuoliaaksi*, kollaasi, akryylinväri ja muovikukat mdf-levylle, 135 x 103,5 cm, 2017. Osa taiteellista opinnäytetyötäni. Nykyajan *memento mori* eli muista kuolevaisuutesi -maalaus.

3 MIKÄ ON TAITEEN HYÖTY?

3.1 Hyödyn määrittäminen

Kenelle taiteesta on hyötyä? Kenelle siitä pitäisi olla hyötyä? Millaista hyötyä taiteesta on?

Elämme speaktaakkelien aikaa. Tämä ilmenee siten, että kulttuuri on viihteellistynyt ja sosiaalinen media on tuonut aivan uudenlaisen egosentrisyyden ajan käsiimme. Guy Debordin (1931-1994) luoma käsitys speaktaakkelin yhteiskunnasta maalaa kuvan kapitalistisesta maailmasta, jossa välittömästi eletty on korvautunut erilaisilla todellisuuden representaatioilla, esineillä, speaktaakeleilla. Kommunikaatio on esineellistä, eli se mitä on näkyvillä, on olemassa, kun taas se, mitä ei näe, ei ole. Tämä kuvaa hyvin sosiaalisen median synnyttämää maailmankuvaa.¹²

Kuva 2. Brie Moreno: nimetön, 2015.¹³ "Missä reaali maailma muuttuu todellisiksi kuviksi, siellä muuttuvat pelkät kuvat todellisiksi olennoiksi..." Guy Debord.¹⁴

¹² Debord 2005, 13, 30.

¹³ Kuva julkaistu tekijän luvalla.

¹⁴ Debord 2005, 18.

Nykyihminen ei ole enää vain tarkkailija, passiivinen kuvien vastaanottaja, vaan hän osallistuu myös itse kuvin muovaamaan representaatiotodellisuutta sosiaalisessa mediassa tullen näin osaksi yhteistä speaktaakkelia. Tähtitieteilijä Carl Sagan (1934-1996) osasi ennustaa ihmisten vastareaktion äärimmilleen esineellistettyyn maailmaan ja informaatioähkyyn. Pseudotieteet ja vaihtoehtoiset totuudet, kuten usko maapallon litteyteen¹⁵ ovat nostaneet päätään ja yllättäen oma tietämättömyys ja hölmöys ovatkin asioita, joilla voi ylpeillä.¹⁶

Politiikassa korostuu kapitalistinen hyötykeskeinen ajattelu, kuten voittojen ja maapallon kantokyvyn ylittävä¹⁷ jatkuvan kasvun tavoittelu. Kapteeni ei suostu myöntämään omaa virhearviotaan ja pitää kurssin kohti karia vieden muutkin pulaan. Suomen heikennettyä hyvinvointivaltiostruktuuria yritetään paikata pinnallisilla hyvinvoinnin tehokeinoilla ja innovaatiot ovat korvanneet pitkäjänteisen työn. Tuloksia on saatava nopeasti, ja taidetta yritetään sovittaa tähän muottiin, vaikka väkisin.

Taiteesta halutaan joko speaktaakkeli tai hyöty.

Tähtitaiteilijoiden varjoon jäävät ns. keskivertotaiteilijat halutaan valjastaa terveydenhuollon ja hyvinvoinnin piiriin, mikä näkyy esimerkiksi apurahojen jaon kohteissa¹⁸.

Ammattiopintojeni aikana ovat korostuneet erityisesti erilaiset yhteisötaideprojektit ja osallistavat työtavat, jotka ovat toki tärkeitä, mutta eivät välttämättä sovi kaikille. Osallistavuus tai yhteisötaide ei aina tee yksiselitteisesti hyvää yhteisöille, eikä kaikkia taiteilijoita yksinkertaisesti kiinnosta työskennellä tällä tavalla.

Taiteen itseisarvo on matala, ja taiteilijuus halutaan nähdä yrittäjyytenä, mikä ilmenee mm. taiteilijan työttömyysturvan järjestämisen haasteina¹⁹. Puhe taiteilijoista nöyrinä

---

¹⁵ Live Science Staff 2017.

¹⁶ Crew 2017.

¹⁷ WWF 2017.

¹⁸ Aromaa 2015.

¹⁹ Pulkkinen 2017.

kulttuurityöläisinä tuntuu nurinkuriselta neromyyttien ajan jälkeen ja spektaakkeliennon rinnalla. Missä menee kultainen keskitie, ja tarvitseeko keskitietä aina kulkea?

"Ajatus, jossa taiteilijana oleminen samaistetaan yrittäjyyteen, on taiteen historiassa ensimmäinen varteenotettava askel kohti taiteen ja tekijän kuolemaa." Jari Jula²⁰

Vaikkapa kaupunginteattereiden tai orkesterien hyödyllisyyttä ei kyseenalaisteta samalla tavalla kuin kuvataiteen, ja esimerkiksi Kansallisopoppera nauttii yleisömäärään nähden suhteettoman suurista tuista²¹. Samaan aikaan omaa valintaansa alkaa kuvataiteilijaksi täytyy selitellä niin virastoille, sukulaisilleen kuin välillä itselleenkin, vaikka kyseessä on verrattain pitkä koulutus, jolla saa ammattipätevyyden.

Mielestäni ideaalina kuvataiteen tekeminen on epäkaupallista toimintaa, mikä tekee siitä ongelmallisen niin yhteiskunnan kasvuhaaveiden kuin tekijän lompakonkin kannalta. Siitä huolimatta kuvataide on olennainen osa sivistynyttä yhteiskuntaa, ja ainakin tietäytyyppinen taiteen tekeminen nähdään massojen silmissä hyvänä asiana. Taiteilija ja filosofi Jari Julan (1961-) mukaan "taiteilija toimii yhteiseksi hyväksi ollessaan rehellinen tekemiselleen, ilmaistessaan siinä halunsa, ei velvollisuutensa"²², mutta yhden taiteilijan henkilökohtaista terapointia ei haluta rahoittaa yhteisistä varoista.

Taiteen arvoa on vaikea mitata numeroina, mikä tekeekin siitä kapitalismiin pohjautuvan politiikan näkökulmasta kinkkisen. Suomen taidemarkkinat ovat pienet, ja harvat taiteilijat saavuttavat tilanteen, jossa itsensä elättäminen on mahdollista pelkästään omalla taiteellisella työllään²³. Klisee: parasta, mitä taiteilijan teosten arvolle voi tapahtua, on tekijän

---

²⁰ Jula 2007, 9.

²¹ Kangassalo 2015.

²² Jula 2007, 11.

²³ Turunen 2015.

kuolema. Filosofi John Dewey (1859–1952) kritisoi taiteen keräilyä kapitalistien omanarvontunteen pönkittelyksi²⁴.

Kuvataiteilijaksi ryhtyvän täytyy valmistautua vapaaehtoiseen köyhyyteen, ellei taustalla ole muuta rahoitusta tai toimeentuloa²⁵, sillä suomalaisten kuvataiteilijoiden keskiansiot jäävät selkeästi suomalaisen keskipalkan alle. Kuuluisuus tai näkyvyys ei takaa taloudellista menestystä. Esimerkiksi meritoitunut valokuva- ja videotaiteilija Elina Brotherus (1972-) sai vuonna 2014 palkkatuloja vain 7965 euroa.²⁶

Taiteilija joutuu maksamaan näyttely- ja materiaalikustannukset pitkälti omasta pussistaan, eikä näyttelyistä saa palkkaa. Ainoa tulo on epävarmat myyntitulot, joista galleria veloittaa usein myyntiprovision. Apurahat mahdollistavat työskentelemisen, mutta palkka puuttuu. Jotkin taiteilijat ovatkin haaveilleet, että Suomeen rantautuisi Ruotsissa käytössä oleva taiteilijapalkkasysteemi, jossa museonäyttelystä maksettaisiin taiteilijalle korvaus²⁷. On absurdia, ettei tällainen käytäntö ylipääntensä ole itsestäänselvyys. Näkyvyyttä ei voi syödä.

Apurahapäätökset ovat isossa asemassa ohjaamassa sitä, millaista taidetta Suomessa tehdään. Siksi apurahoja jakavilla tahoilla on myös suuri vastuu tukea taidetta ja erilaisia tekijöitä ja tekemisen tapoja **monipuolisesti**. Apurahajärjestelmän rajalliset resurssit ja ylipäänsä taiteenteon rahoituksen haastavuus asettaa taiteilijat eriarvoiseen asemaan ja luo pohjaa kilpailuasetelmalle. Taiteilija Kimmo Modigin nettisivuilta ongittu taiteilijan vuosikello (kuva 3) kuvaa ivallisesti taiteilijan ammattia ja Suomen taidekentän apurahatahojen tämänhetkisiä toiveita.

---

²⁴ Dewey 2010, 17.

²⁵ Siukonen 2015.

²⁶ Turunen 2015.

²⁷ Pesonen 2015.

Kuva 3. Taiteilijan vuosikello.²⁸

Taiteen taloudellinen puoli on vähintäänkin haasteellinen. Voikin sanoa, että taiteen tärkein hyöty on aineetonta. Teemu Mäki jakaa taiteen immateriaaliset hyödyt neljään kategoriaan: nautintoon, keskusteluun, filosofiaan sekä tunne-elämän kehittymiseen, joita käsittelen seuraavissa kappaleissa.

---

²⁸ Modig 2017.

3.2 Nautinto

Perinteisin tapa määritellä taiteen hyöty on nautinto, jota saa esteettisestä kokemuksesta. Kokemus voi toki olla voimakaskin aina epämiellyttävyyteen saakka. Esimerkkinä tästä on epäviraallinen sairausdiagnoosi, Stehndalin syndrooma, nimitys taiteesta johtuvalle hurmoskokemukselle, johon liittyy muun muassa sekavuutta, psykoosia tai itkukohtauksia²⁹.

Mitä esteettinen edes tarkoittaa? Termiä käytetään paljon taidekeskustelussa, mutta sen määrittely jää epämääräiseksi, ja usein sitä käytetään löyhästi kauneuden synonyyminä³⁰. Estetiikan universaaleja sääntöjä on yritetty määritellä vuosisatojen ajan uudelleen ja uudelleen, mutta se, mikä kunkin mielestä on kaunista, voi vaihdella hyvinkin radikaalisti. Kuitenkin, vaikka jotakin ei pitäisi suoranaisesti kauniina, se voi silti tuottaa esteettistä mielihyvää. Jatkan Immanuel Kantin (1724–1804) ajatusta kauneudesta "Kaunis on se, mikä tuottaa yleisesti mielihyvää".³¹

Määrittelen esteettisen näin:

Esteettinen ei suoranaisesti tarkoita kaunista, vaan viittaa mielihyvää tuottavaan kertomatapaan, tyyliin, visuaaliseen järjestykseen tai harmoniaan.

Ruma ja miellyttävä eivät ole vastakohtaisia tai toisiaan poissulkevia ominaisuuksia, toisin kuin yleisesti vastapariksi ajateltu ruma ja kaunis. Tämä määritelmä sisältää myös rumien asioiden tuottaman mielihyvän sekä luonnon esteettisyyden, toisin kuin yleisessä taidediskurssissa on puhuttu³². Kauneus voi sisältyä esteettisyyteen, mutta se ei ole sille välttämätön ominaisuus. "Kauneus on katsojan silmässä" -sanonta kiteyttää

---

²⁹ Löyttyniemi 2013.

³⁰ Laiho 2007, 90.

³¹ Kuisma 2014.

³² Laiho 2007, 90.

hyvin asian suhteellisuuden, mutta kauniin tilalla sana "miellyttävyyks" olisi täsmällisempi kuvaamaan ajatustani.

Esteettiseen kokemukseen voi liittyä myös epämiellyttäviä tuntemuksia, kuten akuuttia psyykkistä kipua tai ahdistusta. Mm. kirjailija Franz Kafka (1883-1924) tiedosti tämän ja piti sitä tärkeänä osana taiteen vaikuttavuutta:

"... Good God, we'd be just as happy if we had no books at all; books that make us happy we could, in a pinch, also write ourselves. What we need are books that hit us like a most painful misfortune, like the death of someone we loved more than we love ourselves, that make us feel as though we had been banished to the woods, far from any human presence, like suicide. A book must be the axe for the frozen sea within us. ..." Franz Kafka³³

Mäki jakaa nautinnon kahteen alalajiin: eskapistiseen ja todellisuutta lähentävään nautintoon. Eskapistiselle taiteelle ominaista on se, että se saa unohtamaan arjen huolet ja yhteiskunnalliset ongelmat. Käytännössä kyse on viihteestä, joka turruttaa ja etäännyttää ongelmakohtien tunnistamisesta ja niihin reagoimisesta. Viihdettäkin on monenlaista - parhaimmillaan se vaikuttaa kuin ravitseva uni, pahimmillaan kuin ryyppääminen. Kriittinen taide taas päin vastoin saa kokijan kohtaamaan itsensä ja maailman tavallista voimakkaammin, ja voi myös olla kivuliasta, kuten Kafkan siteerauksesta ilmenee. Toisaalta taas liiallisessa kivussa vellominen voi lamaannuttaa vielä enemmän.³⁴

Sama teos voi herättää eri katsojissa erilaisia merkityksiä ja kokemuksia. Toiselle eskapistinen teos voi olla toiselle hyvinkin kriittinen. Toisaalta sama teos voi tuottaa niin eskapistista kuin todellisuuden voimallisen kohtaamisen nautintoa. Ominaisuudet eivät suinkaan neutraloi toisiaan, vaan voivat limittyä ja ilmetä yhtä aikaa. Mäki ei tee eroa myöskään taiteen vaikutuksista ylä- tai alakulttuurin välillä.

---

³³ Languagehat 2004.

³⁴ Mäki 2014.

Instituutioiden reunat eivät rajaa taiteen hyöty- tai haittavaikutuksia. Viihteeksi tarkoitettu elokuvasta voi tehdä syvällisiä tulkintoja ja arvostetun taidegallerian näyttely voi tuntua silkalta viihteeltä. Niin taiteentekijänä kuin yleisönäkin on tärkeää kiinnittää huomiota omiin taiteen "kulutustottumuksiin", lainaten talouden kieltä, eli siihen, millaisia kokemuksia taiteesta yleensä hakee.³⁵

Taiteen kanssa toimiessa niin tekijän kuin katsojankin osaan liittyy myös ponnistelu ja työn takana oleva nautinto. Kaikki taide ei ole helppoa ja nopeasti avautuvaa, vaan voi vaatia aikaa ja myös älyllistä työstöä jonkinlaisen ymmärryksen tai oivalluksen saavuttamiseen.³⁶ Teoksia, jotka eivät heti suostu avautumaan, voi olla turhauttavaa katsella. On kuitenkin keinoja, joilla vaikeaselkoista ja itselleen tuntemattomasta lähtökohdasta tulevaa teosta voi tutkailla ja mahdollisesti löytää merkityssisältöjä, jotka eivät olleet heti tavoitettavissa. Yksi tapa on kontekstin pohtiminen. Kuka teoksen on tehnyt ja tiedätkö tekijän intention? Muuttuuko teos, jos se esitettäisiin jossain toisessa yhteydessä? Kenen perspektiivistä teosta katsot? Mikä sinun perspektiivisi on? Milloin teos on tehty? Mitä tiedät aiheesta? Miltä sinusta tuntuu?

---

³⁵ Mäki 2014.

³⁶ Mäki 2014.

"(...)

Sinulla on kädessäsi kuva johon suhtaudut aina uudella tavalla kun katsot sen kääntöpuolelle, jossa on täsmälleen sama kuva.

Kuvassa on arkisen kaunis nainen katsomassa itseään peilistä.

Käännät kuvan.

Kuvassa näyttää olevan nainen, mutta en tiedä haluaako hän olla nainen.

Käännät kuvan.

Kuvan nainen on meikannut liikaa eikä ymmärrä että näyttäisi kauniimmalta ilman meikkiä. Se saa hänet myös näyttämään itsekkäältä.

Käännät kuvan.

Kuvan nainen on vapaa. Meikkaaminen on jokaisen henkilökohtainen asia ja osa identiteettiä, jonka kritisoiminen ei kuulu minulle tai muille.

Käännät kuvan.

Kuvan nainen on heijastuma länsimaisesta kauneusihanteesta, koska hän täyttää kaikki sanomattomat normit joita naiseudelle annetaan. Hän ei kuitenkaan ole häikäisevän kaunis, ei kultaista leikkausta.

Käännät kuvan.

Kuvan nainen ei kiinnosta sinua.

Käännät kuvan.

Voisit rakastella kuvan naista.

Käännät kuvan.

Et haluaisi tutustua kuvan naiseen.

Käännät kuvan.

Kuvan nainen tutkii itseään.

Käännät kuvan.

Kuvan nainen olet sinä.

Nyt käännyn itse.

Poistut galleriasta. Toistat seuraavassa näyttelyssä, eikä taidetta hävetä jos sitä katsoo kiusallisen pitkään."

Ote Laura Halosen runosta *Ateloaertophobia - epätäydellisen luomuksen pelko*³⁷.

---

³⁷ Turun AMK Taideakatemia NKUVAS14-vuosikurssi 2015.

3.3 Keskustelu

Taiteessa, kuten kaikessa ihmisen toiminnassa, on havaittavissa muotivirtauksia, ja jotkut sattuvat aina aallon harjalle toisten surffatessa reunalla. Ovatko reaktiot osa mielekästä yhteistä diskurssia, vai ammatillista opportunistia ja oman taiteilijaegon pönkittelyä?

Tällä hetkellä puhutaan paljon osallistavasta taiteesta, soveltavasta taiteesta, hoitotaiteesta ja yhteisötaiteesta. Osallistavaa taidetta tai yhteisötaidetta voidaan pitää jonkinlaisena vastauksena taiteen eriytyneisyydelle, yrityksenä tehdä kuvataiteesta helpommin lähestyttävää ja sen tukemisesta yhteiskunnallisesti perusteltavampaa. Tarkoitus on selkeästi hyvä, mutta rahoituksen voimakkaassa ohjautumisessa tietäntyyppiseen tekemiseen hyvinvoinnin lisäämisen perustein³⁸ sisältyy riski.

Ne taiteilijat, jotka eivät koe henkilökohtaisesti kyseisiä työskentelytapoja mielekkäiksi, saattavat joutua rahoituksen tarpeessa muuttamaan tekemistään haluttuun suuntaan puolipehmoisesti, mistä seuraa laadun heikkeneminen. Ylipäättänsä hyvinvointitaiteen visio taiteesta on suppea, ja suurin osa ihmisen taiteeksi nimitetystä toiminnasta ei edes mahdu hyvinvointitaiteen käsitteen sisälle³⁹. Pakotuksessa osallistavuuteen ja *terveydellisyyteen* on myös vaara, että tekemisestä tulee yhdessä puuhastelua tai askartelua ja kuvataiteellisesti kunnianhimoitonta. Kuin pitäisi karaoketyöpajoja ja perustelisi sitä taidemusiikin edistämisenä.

Hyvin tehtynäkin taiteen vaikutukset hyvinvointitavoitteiden näkökulmasta ovat vaikeasti arvioitavissa, ja arviointi on mahdollista usein vasta pitkän ajan päästä⁴⁰. **Kuvataiteilija ei ole terapeutti tai sosiaalityöntekijä.** Taideterapia on oma alansa, johon on oma koulutuksensa. Hyvinvointitaiteen

---

³⁸ Aromaa 2015.

³⁹ Siukonen 2015.

⁴⁰ Viljanen 2014.

tekemiseen liittyy monesti jonkinasteisen sosiaali- ja terapiatyöhön liittyvän osaamisen edellytys ja kyky tulla toimeen erilaisista lähtökohdista tulevien ja mahdollisesti heikommassa asemassa olevien ihmisten, kuten vanhusten⁴¹ kanssa. Tämä osaaminen ei kuulu kuvataiteilijan ammatilliseen toimenkuvaan tai koulutukseen. Ehkä hyvinvointitaiteen, osallistavan taiteen ja taideterapian voisi yhdistää jonkinlaiseksi yhteisötaideterapiaksi, joka olisi ammattilaisvetoista ja yhteiseen tekemiseen keskittyntä.

Viimeinen yritys puolustaa hyvinvointitaidetta on ilakointi siitä, että on hyvä, että taidetta edes rahoitetaan näin epävarmoina aikoina⁴². Olisi kuitenkin kaikkien, niin tekijöiden kuin "potilaidenkin" kannalta parempi, että rahoitus suuntautuisi oikeaan ammattitaitoiseen terveydenhuoltoon ja mielenterveystyöhön, ja taiteilijat saisivat keskittyä oikeasti mielekkääseen taiteelliseen työskentelyyn.

3.4 Filosofia

Taideteos tai teoskokonaisuus voi toimia eräänlaisena filosofis-tiedollis-esteettisenä laboratoriona ja kokonaisvaltaisena filosofisen pohtimisen välineenä. Taide ei vain mimesis-periaatteen mukaan jäljittele eri tekniikoin jotain osaa autenttisesta ja alkuperäisestä todellisuudesta⁴³, vaan aktiivisesti muokkaa ja synnyttää uusia ajatuksia, maailmoja ja kokemuksia todellisuuteen⁴⁴. Yksi taiteen hienoimpia ja tärkeimpiä potentiaaleja on kyky haastaa, kyseenalaistaa, tarkentaa ja monipuolistaa maailmankatsomusta.⁴⁵

Kun tieteessä voi olla vahingollista sovittaa maailma teoriaan, taiteessa se on suotavaa ja hedelmällistä. Taideteos on kuin

---

⁴¹ Hyvönen 2016.

⁴² Siukonen 2015.

⁴³ Jyväskylän Yliopisto 2008.

⁴⁴ Laiho 2007, 81.

⁴⁵ Mäki 2014.

eräänlainen tieteellinen teoria ja se mahdollistaa muutoksen havaitsemisen tavoissamme ja uusien näkökulmien avautumisen.⁴⁶ Tähän sisältyy myös vastavuoroisesti kyky haitallisten tunteiden tai aatteiden levittämiseen ja poliittiseen propagandaan⁴⁷. Vaikka kuvittelemme propagandan liittyvän Pohjois-Korean kaltaisiin suljettuihin valtiomuotoihin meidän eläessämme propagandan saavuttamattomissa, niin esimerkiksi mainokset käyttävät taiteen keinoja oman kaupallisen viestinsä esille tuomiseksi, ja ovat siis jokapäiväistä arjen kapitalistista propagandaa.

Ajattelulla on rationaalisen järkeilyn ja kylmän logiikan lisäksi sanallistamaton, epämääräisempi muoto, ja taiteen tekemisen ja vastaanottamisen voidaan sanoa olevan myös ajattelua. Vaikka esimerkiksi runossa ei suoraan argumentoitaisi mitään, se voi silti välittää tietoa ja kokemusta paljon kokonaisvaltaisemmin ja tarkemmin kuin faktateksti.⁴⁸ Klassinen harha-ajatus järjen ja todellisuuden vastaavuudesta aiheuttaa sen, että vain rationaalista, sanallista argumentaatiota arvostetaan oikeana ajatteluna ja tiedon tuottamisen muotona. Taiteellinen ajattelu näyttäytyy sen rinnalla helposti jonkinlaisena turhana merkitysten pyörteenä tai vajaanä, epäonnistuneena puheena.⁴⁹

Jokainen meistä elää omaa subjektiivista kokemusmaailmaansa ja totuuttaan. Eräällä tavalla taide ja kuvittelu ovat lähempänä todellisuutta, sillä taideteokseen sisältyy todellisuuden kaava taiteilijan oman ruumin kautta koettuna. Teos on "todellisen ydinmehu tai lihallinen kääntöpuoli, joka ensimmäistä kertaa näyttäytyy katseelle". Paradoksaalisesti taideteos on myös kauempana todellisuudesta juuri subjektiivisuutensa vuoksi.⁵⁰

---

⁴⁶ Laiho 2007, 81.

⁴⁷ Mäki 2014.

⁴⁸ Mäki 2014.

⁴⁹ Merleau-Ponty 2012, 475.

⁵⁰ Merleau-Ponty 2012, 426.

Taide ja filosofia ovat tärkeitä, sillä niitä elämän arvoja, jotka ohjaavat toimintaamme, ei voi johtaa pelkistä faktoista. Vaatii psyykkistä työstöä todella sisäistää tietoa. Taiteen synnyttämien kokemusten kautta pintapuolisesti omaksutut faktat muuttuvat tosiksi ja vasta sitten maailmankuvan ja arvojen rakennusosiksi ja toiminnaksi.⁵¹

Mäen tärkeimpiä taiteen filosofisuutta puolustavia argumentteja on se, että "taide on hyvä tapa käsitellä kysymyksiä ja ongelmia, joihin ei löydy lopullista vastausta, mutta jotka on silti pakko jotenkin kohdata"⁵². Tällaisia asioita on esimerkiksi kuolema. Oman kuolevaisuutensa voi ymmärtää rationaalisesti tilastollisena faktana - näin on käynyt tähän mennessä kaikille, paitsi meille, jotka olemme vielä elossa, ja harvat ovat paljon yli 100-vuotiaita. Esimerkiksi David Shrigleyn (1968-) teos *I'm Dead* (kuva 4), joka koostuu "I'm dead" -tekstillä varustettua kylttiä kannattelevasta täytetystä koirasta, lähestyy kuolema-aihetta mustan huumorin kautta.

---

⁵¹ Mäki 2014.

⁵² Mäki 2014.

Kuva 4. David Shrigley: *I'm Dead (Puppy)*, installaatio, 2009.⁵³

---

⁵³ Sleepboy 2010; Shrigley 2017.

3.5 Tunne-elämän kehittyminen

Taiteen tunne-elämykselliset vaikutukset ovat ilmiselviä. Kaunis musiikki voi nostaa kyöneleet silmiin tai maalaus sytyttää liekin katsojan sisällä. Kyseessä ei kuitenkaan ole extreme-urheilulaji, jossa kiidetään tunnekuohusta toiseen, vaan pyrkimys oppia nauttimaan monenlaisista kokemuksista ja tunnetiloista, sekä tunnistamaan hienovaraisempia tunteiden ja merkityssisältöjen sävyjä ja vivahteita.⁵⁴ Pelkällä shokkiarvolla mässäilyyn turtuu nopeasti ja tarvitaan aina kovempia ja rajumpia ärsykeitä uuden shokkiefektin saavuttamiseksi⁵⁵.

Pitkäaikaisesta monenlaisen taiteen kanssa toimimisesta seuraa kokemusmaailman voimistuminen. Taiteen avulla voi kehittää omaa itseymmärrystään ja tunteidensäätelyään. Kyseessä on siis itsetarkoituksellinen tavoite tehdä elämästä mahdollisimman tärkeää ja todellista. Tunteidensäätelyä tai itseymmärrystä ei tietenkään saavuteta vain tunnekokemuksilla, vaan tähän kuuluu vastavuoroisesti myös kokemusten älyllinen pohdiskelu ja erittely. Herkkyys lisää empatiaa ja rakkautta, mikä on olennaista ihmiselon ja elämän mielekkääksi kokemisen kannalta.⁵⁶

Arkikielessä puhutaan kuplista, ja ihmisen tapaa vastaanottaa tietoa ohjaa kognitiivinen bias eli vahvistusharha. Sen mukaan ihminen hakeutuu jo aiempaa käsitystään vahvistavan tiedon äärelle ja valikoi tiedostamattaan aineistoa, jolle altistaa itsensä.⁵⁷ Samalla tavoin taiteellisia kiinnostuksenkohteitamme ohjaa eräänlainen vahvistusharha siitä, millaista taidetta pidämme tärkeänä ja millaisen taiteen annamme meille puhua, niin tekniikoiden kuin sisällöllisten teemojen puolesta. Olisikin suotavaa olla rohkea ja käydä myös sellaisissa näyttelyissä tai esityksissä, joiden tekniikat tai teemat eivät ole itselleen aiemmin tuttuja tai ennalta niin tärkeitä.

---

⁵⁴ Mäki 2014.

⁵⁵ Laiho 2007, 82.

⁵⁶ Mäki 2014.

⁵⁷ Hautala 2014.

Kuva 5. Cy Twombly: *Quattro Stagioni: Autunno*, maalaus, 1995.⁵⁸

Olen viime aikoina ollut kiinnostunut kirjoittamisen yhdistämisestä kuvataiteeseen. Cy Twomblyn (1928–2011) maalauksissa se tapahtuu kiinnostavalla tavalla. Aluksi en ymmärtänyt kuin intuitiivisesti mistä tässä teoksessa voisi olla kyse. "Autunno" kuulostaa sanalta "autumn". Ja nopea googletus paljasti teosnimenkin viittaavan aivan johonkin muuhun kuin pitsaan.

---

⁵⁸ Wikiart 2017.

4 EETTINEN VAI ESTEETTINEN?

4.1 Eettinen vai esteettinen?

Autonomistisen näkemyksen mukaan taiteen arvo perustuu johonkin vain taiteelle ominaiseen arvoon. Autonomistit puolustavat taiteen itseisarvoa ja riippumattomuutta, ja vastustusta on herättänyt moralistiseksi koettu sensuuri kuin myös porvarillisen kulttuurin taipumus arvioida kaikkea rahassa.⁵⁹

Esimerkiksi kirjailija Oscar Wilde (1854-1900) merkkiteoksensa *Dorian Grayn muotokuvan* (1891) esipuheessa puolustaa taiteen autonomiaa viitaten taiteen hyödyttömyyteen. Wilden mukaan arvostelija arvioi teosta aina oman elämänsä kautta ja arvostelma on arvioijan omakuva, eikä kerro itse teoksesta. Jos arvostelijat ovat eri mieltä teoksesta, se on vain merkki teoksen uutuudesta, monitahoisuudesta ja eläväisyydestä. Taiteilijan tehtävä on luoda kauneutta ja tähän sisältyy vapaus ilmaista kaikkea.⁶⁰

"Ainoa peruste, joka oikeuttaa hyödyttömän tuotteen luomisen, on tekijän ihastus siihen. Taide on täysin hyödytöntä." Oscar Wilde⁶¹

Instrumentalistinen näkemys korostaa taiteen muita ominaisuuksia, kuten eettistä, poliittista tai tiedollista arvoa. Edellä mainittu ja autonomistinen näkemys eivät ole yhtenäisiä näkökantoja, vaan niiden sisällä on monia eri näkökulmia maltillisuudesta aina ääripäihin. Esimerkiksi rankka moralisti voi todeta, että taide, joka pyrkii vain esteettisyyteen, on moraalitonta.⁶²

Autonomistiseen näkemykseen kuuluvan **antikonsekventialistisen argumentin** mukaan taiteen hyvälle tai huonoille moraaliseuraamuksille ei ole asianmukaisia perusteita. Esimerkiksi väite, että yletöntä väkivaltaa sisältävät elokuvat

---

⁵⁹ Jula 2007, 12.

⁶⁰ Wilde 2007, 5.

⁶¹ Wilde 2007, 6.

⁶² Jula 2007, 11-14.

lisäävät väkivaltaista käyttäytymistä, on argumentin mukaan epätosi vakuuttavien perusteluiden tai näytön puuttuessa.⁶³ Tässä on ennemminkin kysymys kontekstista ja siitä, ei vain mitä, vaan *miten* asiat näytetään.

Antikonsekventialistinen argumentti vie pohjan koko taiteen teolta, mikäli uskotaan, ettei taide vaikuta tosielämään. Lähtökohtaisesti tämä argumentti on jo väärin siitä syystä, että kun tekijä tekee jonkin teoksen, vaikuttaa teos itse tekijään. Se, lisääkö väkivaltaviihde väkivaltaa, on vaikeasti arvioitavissa, mutta se, miten ja millaista väkivaltaa näytetään, kenen toimesta ja ketä kohtaan, vaikuttaa yleiseen ilmapiiriin ja siihen, miten erilaisiin väkivallan muotoihin suhtaudutaan. Esimerkiksi terrorismiuhalla mässäilevät, ihmisiä omiin ja vihollisiin kategorisoivat elokuvat voivat lietsoa pelkoa ja vakiinnuttaa kielteisiä asenteita maahanmuuttoa kohtaan. Toisaalta taas perheväkivaltaa käsittelevä valokuvanäyttely voi poistaa hiljaisuuden vaietun aiheen ympäriltä ja olla ensimmäinen kipinä jonkun ihmisen elämässä tarvittavaan keskusteluun.

Valinta tehdä ei-poliittista taidetta, kuten esimerkiksi subliimi-kokemukseen tähtäävää abstraktia maalaustaidetta on myös poliittinen valinta. Kuten aiemmin totesin, teoksen konteksti vaikuttaa teoksen synnyttämään kokemukseen ja tulkintaan, halusi tekijä sitä tai ei. Teosta ei voi irrottaa moraalikysymyksistä täysin, vaikka tekijä tarkoittaisi teokset ei-moraalisiksi eli amoraalisiksi⁶⁴. Tekijä voi luonnollisesti yrittää tuoda intentionsa eli tarkoituksensa esille, mutta katsojalla on vapaus arvioida teosta myös muilla kuin esteettisillä perusteilla. Esimerkiksi tekoprosessiin sisältyvät eettiset ongelmat voivat vaikuttaa arvioijan silmissä teoksen taiteelliseen arvoon, kuten taiteen ulkopuolisena esimerkkinä suhtautumiseen kurjissa oloissa eläneistä turkistarhaketuista tehtyyn kauniiseen ja pehmeään turkikseen.

---

⁶³ Jula 2007, 13.

⁶⁴ Jula 2007, 10.

Esteettinen kokemus voi olla hyväksyttävä päämäärä teokselle, mutta eettisyyteen pyrkivässä taiteessa esteettisyys tuo eettisten kysymysten käsittelyyn uskottavuutta ja vakavuutta. Esteettisyys voi saada katsojan viettämään teoksen äärellä pidemmän ajan ja pohjustaa katsojan ennakoasennetta nopeammaksi sisällöllisiä teemoja kohtaan. Teoksen taiteellisia ansioita tulee arvioida kontekstin, tekoprosessin sekä lopputuloksen muodostamana kokonaisuutena, ei vain yhden osan alueen mukaan, niin esteettisyyden kuin sisällöllisten jännitteiden ja eettisten näkökulmien perusteella.

4.2 Taiteilijan etiikka

Eettisen ja esteettisen kysymys johtaa kysymyksiin siitä, mikä on ylipäätänsä taiteilijana työskentelemisen etiikka, ja mikä taiteilijan ja taiteen rooli on yhteiskunnassa. Onko taiteilijalla yhteiskunnallisia velvollisuuksia, vai kuuluuko taiteilijuuteen vapaus ilmaista ja esittää mitä vain?

Suomen taidekentällä eettisen keskustelun jo klassikoksi muodostunut Teemu Mäen "kissantappovideo" on puhuttanut taiteilijan valtuuksista ja tekijän etiikasta pitkään. Mäki tappoi eläinsuojelukodista hankkimansa kissan kirveellä ja masturboi raadon päälle väkivallan eri muotoja käsittelevää, aluksi n. puolituntista (*Sex and Death*, 1988), lopulta puolitoistatuntista videoteosta (*My Way: A Work in Progress*, 1995) varten. Tappo-osuus kestää 6 sekuntia. Kissan taposta tuli kohu, teos kiellettiin Suomessa ja Mäki sai tuomion eläinräkkäyksestä.⁶⁵

Mäki perustelee tekoaan välttämättömänä osana teoksen tematiikkaa. Hän toivoi teokseen sisältyvän shokeeraavan väkivallanteon herättävän katsojan turtumuksesta rakenteelliseen väkivaltaan, johon kaikki länsimaalaiset ovat osallisena elämäntapansa myötä. Perustelematon ja mieletön väkivallanteko

---

⁶⁵ Karemo 2015.

konkretisoisi ja todellistaisi katsojalle myös muiden heikko-osaisten kärsimyksen. Rääkkäämiseksi tuomittu kömpelyys kissan lopettamisessa oli hänen mukaansa tahatonta kokemattomuuden vuoksi. Teon videointi taidetarkoitusta varten ei rikkonut lakia.⁶⁶

Vaikka vain harva on nähnyt itse teoksen, se on herättänyt Suomessa valtavasti keskustelua. Tämä tekeekin teoksesta erityislaatuisen. Se, onko teos onnistunut tavoitteessaan, on kuitenkin kyseenalaista. Teosta voi epäeettisen tekotapansa lisäksi kritisoida siitä, että se moraaliton ja laitton teko, johon Mäki teosta tehdessään syyllistyi, esti lopulta koko teoksen julkisen näyttämisen, joka on taiteelliselle teokselle kuitenkin oleellista - tulla nähdä. Lisäksi teoksen herättämä keskustelu on ollut lähinnä kauhistelua ja syyttelyä eri suuntiin sekä Mäen omaa monologia keskustelun sijaan.⁶⁷ On vaikea tehdä mitään kokonaisvaltaista taiteellista arviota teoksesta, jota ei voi nähdä.

Moraalitonta ja laitonta toimintaa voi käyttää osana taideteoksen sisällön rakentamista taiteellisena keinona, mikäli se on vahvasti perusteltavissa sisällöllisesti. Tekijän on kuitenkin oltava tietoinen toiminnan mahdollisista sosiaalisista ja oikeudellisista seurauksista ja varautua vastaamaan niihin. Teoksen ja tekijän moraalit eivät ole sama asia, mutta tekijä on silti vastuussa teoistaan, vaikka ne olisivat taiteen nimessä tehtyjä. Taideteoksen jälkiseurauksia ja vaikutuksia täytyy osata arvioida, mutta kaikkea on luonnollisesti mahdoton ennustaa. Tähän tarvittaisiin yliluonnolliset ennustuskyvyt.⁶⁸

Taideteoksen tekeminen ja esittäminen ovat eri asioita. Onko pöytälaatikkoon jättäminen joskus suotavaa?⁶⁹ Ehkä, tai sitten tekijänä ennemminkin pyrkimys kontekstiherkkyteen - missä ja milloin esittää mitä. Pidätkö katsojia mahdollisesti järkyttävän

---

⁶⁶ Mäki 2009, 77, 79-81.

⁶⁷ Karemo 2015.

⁶⁸ Jula 2007, 18; Laiho 2007, 79.

⁶⁹ Laiho 2007, 79.

performanssin galleriassa, jonne ihmiset ovat tulleet vapaaehtoisesti kokemaan jotakin, vai kadulla, missä satunnainen ohikulkija joutuu mahdollisesti epämiellyttävään tai jopa traumaattiseen tilanteeseen vastentahtoisesti?⁷⁰

Vuonna 2008 järkyttynyt kävijä teki tutkintapyyynnön kuvataiteilija Ulla Karttusen (1956-) Kluuvin galleriassa esillä olleesta teoksesta *Neitsythuorakirkko*, ja teos päättyi poliisin takavarikoiduksi. Karttunen oli ladannut netistä lapsipornokuvia ja tulostanut niitä teokseensa. Hän rakensi eräänlaisen pornon kirkon, jonka naisikonit perustuvat kristinuskon tavoin paradoksaaliselle dualismille. Kristinuskossa paradoksi on neitsyttä Maria ja pornossa himoittava neitsythuora. Teoksen tarkoitus oli toimia kritiikkinä lapsipornolle ja sen helpolle saatavuudelle.⁷¹

Karttunen tuomittiin käräjä- ja hovioikeudessa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidosta ja levittämisestä, mutta hänelle ei määrätty rangaistusta johtuen teon intentiosta. Helsingin Sanomien taidekritiikissä näyttelyä kuvattiin kriittisenä keskustelunavauksena, ja takavarikoidun materiaalin julkituominen kritiikkinä tuli teoksessa esille. Kuitenkin kohu herätti myös paljon kauhistelua, vastalauseita ja jyrääviä mielipiteitä.⁷² ”Puhutaan, että sensuuritapaukset ovat spiraalinomaisia. Enää ei olla ollenkaan kiinnostuneita siitä, mistä alun perin oli kysymys, eikä siihen saa oikeaa informaatiota väliin”, Karttunen kuvailee kohua⁷³. Toisin kuin Mäen tapauksessa, taiteilijan laitton teko eli lataaminen ja esillepano ei ole vahingoittanut suoraan ketään, mutta katsoja on järkyttynyt teokseen sisältyneestä moraalittomuudesta.

Netissä käytetään välillä Trigger Warning -varoitusta, jos esitetään materiaalia tai mielipiteitä, joka voi järkyttää ja

---

⁷⁰ Jula 2007, 21.

⁷¹ Karhula, Neuvonen 2017.

⁷² Karhula, Neuvonen 2017.

⁷³ Saarikoski 2015.

laukaista post-traumaattisia stressioireita traumatisoituneella. Pitäisikö taiteeseen asettaa samanlaisia varoituksia? Ei, jos se vie teokselta shokkivaikutusta, jonka taiteilija kokee tärkeäksi sisällöllisesti. Varoitusleimoista ei myöskään ole pitkä matka sensuuriin. Kaikki muistavat Parental Advisory Explicit Content -leimalla varustetun räppilevyn, jossa jokaisen fuckin ja bitchin tilalla on hiljaisuutta. Trigger Warning on muutenkin netissä päätynyt harmillisesti enemmän pilkanteon kuin suojelemisen välineeksi.⁷⁴ Sellaisessa tapauksessa, jossa on riski, että esimerkiksi ala-ikäinen saattaisi joutua näkemään näyttelyssä tai teoksessa järkyttävää lapsille sopimatonta materiaalia, jonkinlainen varoitus on hyvä olla ennakkoon.

Ei ole mitään objektiivista totuutta siitä, mitä on hyvä taide. "Hyvä taide" on aina subjektiivinen kokemus ja intuitiivinen tunne. Esimerkiksi taiteen opettajat joutuvat koko ajan ohjaamaan oppilaitaan oman subjektiivisen taidenäkemyksensä mukaan, ja eri opettajien näkökulmat oppilaan teoksesta voivat olla hyvinkin ristiriitaiset keskenään.

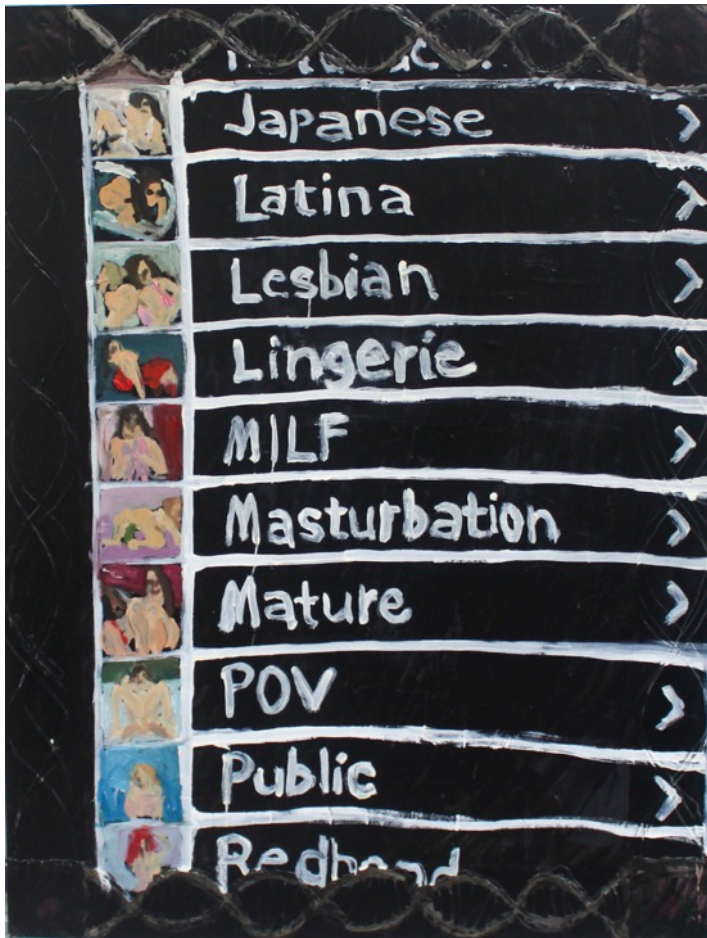
---

⁷⁴ Dogmom5678 2017.

Kuva 6. *Aatami ja Eeva*, öljyväri mdf-levylle, 70 x 104 cm, 2016. Osa taiteellista opinnäytetyötäni. Maalaus kertoo miehen ja naisen seksuaalisesta ilmaisunvapaudesta, tasa-arvosta - tai sen puutteista ja seksiin liittyvästä häpeästä, mutta jonkinlaisella huumorilla.

Hurmoksen tärkeys

Älypuhelimien räpläys ja
 runkkaaminen
 lempi asioita
 jos olisin nuori
 mutta olen pystyynkuollut puu
 elämän kyllästävä
 kyllästynyt
 ja kyllästyn vielä lisää
 kun kyllästyy, kuolee
 magia on syy elää
 toisilta se riistetään
 alkuunsa
 harvojen lasten silmissä
 siitä voi nähdä rippeitä⁷⁵

Kuva 7. *Valinta*, öljyväri mdf-levylle, 135 x 104 cm, 2017. Osa taiteellista opinnäytetyötäni. Pornografia on nyt helpommin saatavilla kuin koskaan, mutta siitä puhutaan silti julkisesti vähän. Käsittelen taiteellisessa opinnäytetyössäni mm. pornografian vaikutusta ikäisiini, joilla on ollut ensimmäisenä sukupolvena mahdollisuus viettää lapsina aikaa netissä rajoittamattomasti ja päästä käsiksi kaikenlaiseen pornoon jo hyvin nuorina.

⁷⁵ *Hurmoksen tärkeys*, 2017. Julkaisematon runoni.

5 KOKEELLISUUDESTA JA KEHITYKSESTÄ

Ottaen huomioon taiteen filosofinen ja maailmankatsomuksellinen potentiaali on tärkeä kiinnittää huomiota itse siihen, miten, mitä varten ja missä olosuhteissa taidetta tehdään.

Kokeellisuus, ei vain tekninen tai esteettinen, vaan myös eettinen, tarkoittaen vaikkapa kipeiden tai vaikeiden aiheiden käsittelemistä taiteen keinoin, on taiteellista työskentelyä, jossa yhdistyy taiteen todellinen potentiaali ja tekemisen mielekkyys parhaiten. Taiteilijana koen työskentelyn tuntuvaan tärkeimmältä silloin, kun tehdessä on vapaus kysyä, kokeilla, epäonnistua, kokeilla lisää, kehittyä ja löytää jotain prosessin myötä. Esimerkkinä tällaisen työskentelyn lopputuloksesta ovat teokseni *Aatami ja Eeva* (kuva 6) ja *Valinta* (kuva 7).

Mitä kokeellisuudella tarkoitetaan? Jotta kokeellisuus ei näyttäytyisi 1900-luvun avantgarden tehottomana toisintona ja saisi tahattomia parodisia sävyjä, kokeellinen työskentely täytyy sitoa tähän aikaan, tähän globaaliin murrokseen ja taloudelliseen ja ekologiseen kriisiin jota paraikaa elämme. Ilman vilpittömää halua polemiikkiin kaikki raivokkaimmatkin yritykset rikkoa rajoja ovat tulkittavissa henkilökohtaiseksi stressireaktioksi ja kapitalismin sisäiseksi lieveilmiöksi.⁷⁶

Kokeellisuuden ei tarvitse olla sattumanvaraista huitomista, vaan siihen voi sisältyä lähtökohtaisia tavoitteita ja tavoitteita, jotka syntyvät vasta tekoprosessin aikana. Filosofi ja tietokirjailija Antti Salminen (1983-) kuvaa kokeellista tavoitteellisuutta vertaamalla sitä vaistojousella ampumiseen. Vaistojousessa ei ole tähtäintä, vaan tähtääminen tapahtuu laukaistessa, mikä on lähtökohtaisesti epätarkkaa. Ampumamaali määrittyykin näin: Ensimmäinen laukaisu antaa ampumatuntuman ja seuraavat nuolet rajaavat alan, jolle uusia nuolia tähdätään. Samalla tavoin kokeellisessa työskentelyssä tavoite tai ”maali” syntyy tekoprosessin aikana ensimmäisten kokeilujen myötä.⁷⁷

---

⁷⁶ Salminen 2015, 26-27, 29.

⁷⁷ Salminen 2015, 62-63.

Olemme modernin ajan, joka pohjautuu pian loppuvalle fossiiliselle polttoaineelle, ja vielä tuntemattomalle energiataloudelle pohjautuvan postmodernin ajan murroksessa. Tarvitsemme kokeellisuutta, jossa rajattoman vapauden ja luomisen sijaan rajoitetaan itseämme, jotta löydämme uuden muodon inhimilliselle vapaudelle ja elämäntavalle.⁷⁸

Amerikkalainen vapaus:

vapaus riistää

vapaus vastuusta

vapaus inhimillisyyteen - ahneuteen ja itsekkyyteen⁷⁹

Kaikkien taiteilijoiden ei tarvitse muuttaa metsiin ja opetella poronhoitoa tai selviytymistaitoja, vaan tiedostaa lähtökohtaisesti, mistä se energia, joka mahdollistaa nykyisen länsimaisen elämänmuodon ja sitä myötä taiteen tekemisen, tulee. Avantgarde ei olisi syntynyt ilman fossiilisen energian synnyttämää elämäntapaa ja vapautta, mutta myöskään maailmansotia ja poliittisia kriisejä⁸⁰. Nykyajan "avantgarde" - etujoukon tulee pohjata oma kokeellisuutensa niihin olosuhteisiin, joissa se toimii ja elää, toimi sitten instituutioissa tai niiden ulkopuolella.

Jos haluamme taiteesta olevan oikeasti hyötyä, on hyvä unohtaa innovaatioiden pikavoitot ja pyrkiä luomaan kokeellisuudelle myönteinen ilmapiiri. Taiteen kentällä kokeellisuuden mahdollistaa:

---

⁷⁸ Salminen 2015, 8, 21.

⁷⁹ Amerikkalainen vapaus, 2017. Ennalta julkaisematon runoni.

⁸⁰ Salminen 2015, 24-25.

1. tekijän avoimuus - epäonnistumisen pelon käsittely,
halu kehittyä ja tutkia rajojaan

2. taloudellinen riippumattomuus - taiteilijan ei tarvitse
myydä mitään tai toteuttaa apurahatahon tahtoa, vaan
seurata omaa mielenkiintoaan ja
merkityksellisyydentunnetta

3. avoin taidekenttä - annetaan mahdollisuus erilaisille
kokeiluille ja myös "epäonnistumiselle".

I WANT TO MAKE GENUINE ART
I WANT TO MAKE ART THAT MAKES PEOPLE FEEL GOOD
I WANT TO MAKE ART ABOUT THE EVERYDAY
I WANT TO MAKE ART ABOUT NOTHING
I WANT TO MAKE ART WITH PINK, MINT AND BEIGE
I WANT TO MAKE ART WITH BLACK AND WHITE
I WANT TO MAKE ART FOR THE INTERNET
I WANT TO MAKE ART FOR MY MOTHER
I WANT TO MAKE SMART ART
I WANT TO MAKE STUPID ART
I WANT TO MAKE ABSTRACT ART
I WANT TO MAKE CONCEPTUAL ART
I WANT TO MAKE WARM ART
I WANT TO MAKE UNFEELING ART
I WANT TO MAKE HONEST ART
I WANT TO MAKE JOKING ART
I WANT TO MAKE ART THAT EVERYBODY UNDERSTANDS
I WANT TO MAKE ART THAT NOBODY UNDERSTANDS
I WANT TO MAKE ART THAT IS TRANSPARENT
I WANT TO MAKE ART THAT IS MYSTERIOUS
I WANT TO MAKE ART WITH PEOPLE
I WANT TO MAKE ART ALONE
I WANT TO MAKE IMMATERIAL ART
I WANT TO MAKE ART WITH PAINT AND CANVAS
I WANT TO MAKE ART IN MY BEDROOM
I WANT TO MAKE ART IN THE WORLD
I WANT TO MAKE ART THAT LOOKS GOOD
I WANT TO MAKE ART THAT IS EASY
I WANT TO MAKE ART THAT IS CONSIDERED
I WANT TO MAKE ART THAT EVERYBODY LIKES
I WANT TO MAKE ART THAT ONLY SOME PEOPLE LIKE
I WANT TO MAKE ART FULL OF REFERENCES
I WANT TO MAKE ART THAT REFERS TO NOTHING
I WANT TO MAKE ART THAT CAN BE EATEN
I WANT TO MAKE GOOD ART

Kuva 8.
Motivaatiokuva
taiteen monipuoliseen
tekemiseen.⁸¹ Ei ole
pakko valita vain
yhtä tapaa. Haluan
tehdä kaikkea ja
oppia uusia työtapoja
ja tekniikoita.

---

⁸¹ Holzer 2017.

6 LOPUKSI

Mielekäs taiteen tekeminen on vapaata kaupallisuuden ja hoitavuuden paineista, eli nyky-yhteiskunnan silmissä hyödyttöä. Siinä mielessä minä puolustan tätä hyödyttömyyttä. Mutta jos koko tarina olisi tässä, menettäisin yöneni ja mielenterveyteni, sillä jokainen ihminen tarvitsee kokemuksen itsensä ja oman työnsä merkityksellisyydestä. Päädyn kuitenkin opinnäytetyössäni toiseen lopputulokseen. Taide ei ole hyödyttöä. Sen antama hyöty on vain monimutkaista, haastavaa ja vaikeasti välineellistettävää. *Pahoinvointitaide* voi olla paljon merkityksellisempää ja vaikuttavampaa kuin hyvinvointitaide.

Taiteen rahoittamisen haastavuus asettaa taiteilijat eriarvoiseen asemaan ja luo pohjaa kilpailuasetelmalle. Olisi paljon parempi, että kilpailun sijaan taiteilijat tekisivät yhteistyötä, tai ainakin työskentelisivät jollain tapaa toistensa kanssa ja pyrkisivät auttamaan toisiaan. Miksi tehdä vaikeasta ammatista vieläkin vaikeampaa? Ylipäättänsä mielikuva yksinäisestä taiteilijasta, joka pakertaa rähjäisessä mökissä yötä päivää hulluuden ja inspiraation välimaastossa, pitää murtaa - kaikella kunnioituksella Kalervo Palsaa kohtaan.

Taiteella ei voi paikata säästöeleiden aiheuttamia tuhoja hyvinvointivaltiossa. Terveysturvallisuudesta ja vähävaraisten tuista leikkaaminen on oman oksan sahaamista. Se purkaa turvaverkkoja, jotka ylläpitävät mielenterveyttä, työkykyä ja oppimista. Sairas ja masentunut ei jaksa yrittää tai innovoida, eikä pieni yhteinen askarteluhetki korjaa syvempiä, vaativampia traumoja tai yhteiskunnan sivuun sysätyn irrallisuuden kokemusta. En ymmärrä mielenterveysongelmien stigmaa. Kaikki täällä ovat enemmän tai vähemmän ahdistuneita, tai "hulluja".

Tähän opinnäytetyöhön on kiteytynyt se, mitä olen neljän vuoden aikana oppinut, eli se totisesti on opinnäytteeni. Tuska siitä, mitä valmistumisen jälkeen tapahtuu ja mitä teen elämälläni, on hellittänyt ainakin hetkittäin. Valmistun ristiriitaisissa tunteissa ammattiin, jonka erityispiirteitä ei täysin tunnusteta

yhteiskunnassa. Se herättää ahdistusta ja pelkoa. Toisaalta olen onnellinen valinnastani, sillä elämäni on ainutkertainen - ellen käänny hindulaisuuteen - ja haluan tehdä parhaani, että se olisi mielekästä. Mielekkyyden vuoksi täytyy ottaa riskejä ja puolustaa uteliaisuutta ja lempeyttä tässä heikommat jalkoihinsa polkevassa hyötykeskeisessä globaalissa maailmassa. Päätän tämän opinnäytetyön runooni *Valta*.

Valta

Maailma on vahvojen kiertopalkinto, totesi Adolf Hitler.
Se on totta jos vahvuus määritetään sokeaksi uskoksi omaan totuuteen
ja se sattuu ja pelottaa, niin kaikki hyvikset tapetaan
sillä
joka sukupolvi tuottaa uudet kusipäät ja pahikset ja hyvikset, ja
hyvyys ja pahuus määrittyy kerta kerralta uudelleen,
samankaltaisuuden variaatiot.
Nuoret eivät lue Sokratesta, vain keski-ikäiset ja toivonsa
menettäneet...
Olla niin itserakas, ettei pysty saattamaan itseään naurunalaiseksi.
Oppia riisumaan itserakkauden tekopyhät muodot ja ilmentämään ne,
rehellisesti kusipää.
Tukahdutettu tarve olla jotain tuottaa vihaisia diletantteja.
Menettää toivo, löytää rakkaus

kokemus ottaa uskonnollista heräämistä vastaavat mitat.⁸²

---

⁸² *Valta*, 2016. Julkaisematon runoni.

7 LÄHTEET

Painetut lähteet

- Debord, Guy.** 2005. Speaktaakkelin yhteiskunta. Suom. Tommi Uschanov. Helsinki: Summa.
- Dewey, John.** 2010. Taide kokemuksena. Suom. Antti Immonen ja Jarkko S. Tuusvuori. Tampere: Niin & Näin.
- Jula, Jari.** 2007. Johdanto. Teoksessa Jula, Jari (toim.) Taiteen etiikka. Turku: Areopagus, 7-36.
- Laiho, Hemmo.** 2007. Kolme analogiaa tieteen ja taiteen etiikasta. Teoksessa Jula, Jari (toim.) Taiteen etiikka. Turku: Areopagus, 73-98.
- Merleau-Ponty, Maurice.** 2012. Filosofisia kirjoituksia. Suom. Miika Luoto ja Tarja Roinila. Helsinki: Nemo.
- Mäki, Teemu.** 2009. Näkyvä pimeys - esseitä taiteesta, filosofiasta ja politiikasta. 2. Painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Passinmäki, Pekka.** 2015. Arkkitehdit saisivat olla hieman vaatimattomampia. Niin & Näin nro 87 4/2015, 42-45.
- Salminen, Antti.** 2015. Kokeellisuudesta. Helsinki: Osuuskunta Poesia.
- Turun AMK Taideakatemia NKUVAS14-vuosikurssi 2015.** ZAUM. Omakustanne.
- Wilde, Oscar.** 2007. Dorian Grayn muotokuva. 7. Painos. Suom. Kai Kaila. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Painamattomat lähteet

- Aromaa, Jonni.** 2015. Hyvinvointitaiteen rahoitus voimistuu Suomessa. Viitattu 31.10.2017 <https://yle.fi/uutiset/3-7826426>.

Crew, Bec. 2017. The Internet Is Freaking Out Over This Spooky Prediction by Carl Sagan About The Future. Viitattu 27.8.2017
<https://www.sciencealert.com/the-internet-is-freaking-out-over-this-spooky-prediction-by-carl-sagan-about-the-future>.

Dogmom5678. 2017. Trigger warning. Viitattu 6.11.2017
<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Trigger%20warning>.

Hautala, Hannes. 2014. Ajastusvirheiden välttäminen voi olla riskien välttämistä. Viitattu 26.10.2017
<http://essee pankki.tiimiakatemia.fi/ajastusvirheiden-valttaminen-voi-olla-riskien-valttamista/>.

Holzer, Jenny. 2017. I want to make art. wryer: by Jenny Holzer i got them feels Jenny. Viitattu 8.11.2017
<https://www.pinterest.com/explore/jenny-holzer/>.

Hyvönen, Emmi. 2016. Hyvinvointitaide tekijän näkökulmasta. Viitattu 26.10.2017 <http://hyvinvointi.ts.fi/tanssi-on-turkulainen-perusoikeus/18566/>.

Jyväskylän Yliopisto 2008. Aristoteleen mimesis. Viitattu 26.10.2017
https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/kirjallisuuden_aikajana/antii_kki/kreikkalainen-filosofia-ja-estetiikka/aristoteleen-mimesis.

Kaaro, Jani. 2006. Alun alkaen taide oli kaikkien juttu. Viitattu 27.8.2017
https://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/alun_alkaen_taid_e_oli_kaikkien_juttu.

Kangassalo, Olli. 2015. Nykysirkus päihittää oopperan katsojamäärissä - saa silti todella vähän julkista tukea. Viitattu 1.11.2017
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/11/09/nykysirkus-paihittaa-oopperan-katsojamaarissa-saa-silti-todella-vahan-julkista>.

Karemo, Tuomas. 2015. Kissantappovideon ruumiinavaus. Viitattu 31.10.2017
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/12/04/kissantappovideon-ruumiinavaus>.

Karhula, Päivikki; Neuvonen, Riku. 2017. Tapaus Neitsythuorakirkko. Viitattu 6.11.2017
<https://sananvapauteen.fi/artikkeli/898>.

- Kuisma, Oiva.** 2014. Kauneus. Viitattu 26.10.2017
<http://filosofia.fi/node/5354>.
- Languagehat 2004.** Kafka on books. Viitattu 2.11.2017
<http://languagehat.com/kafka-on-books/>.
- Live Science Staff 2017.** Are Flat-Earthers Serious? Viitattu 1.11.2017
<https://www.livescience.com/24310-flat-earth-belief.html>.
- Löyttyniemi, Raili.** 2013. Stehndalin syndrooma - hurmioitumista taiteen äärellä. Viitattu 29.8.2017
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/02/13/oudot-tunteet-stendhalin-syndrooma>.
- Modig, Kimmo.** 2017. Taiteilijan internet-sivut. Viitattu 11.10.2017
<http://kimmomodig.com>.
- Mäki, Teemu.** 2014. Käytännöllinen Utopia. Viitattu 24.10.2017
<https://www.researchcatalogue.net/view/53651/53652>.
- Pesonen, Mikko.** 2015. Kuvataiteilijat haluavat palkkaa. Viitattu 11.10.2017
<https://yle.fi/uutiset/3-7960244>.
- Pulkinen, Miisa.** 2017. Mikä on kuvataiteilijan asema työmarkkinoilla? Viitattu 25.8.2017
<http://taiteilijalehti.fi/mika-on-kuvataiteilijan-asema-tyomarkkinoilla/>.
- Saarikoski, Sonja.** 2015. Puhdistus. Viitattu 6.11.2017
<http://ylioppilaslehti.fi/2015/02/puhdistus/>.
- Shrigley, David.** 2017. Sculpture. Viitattu 8.11.2017
<http://davidshrigley.com/category/sculpture/>.
- Siukonen, Jyrki.** 2015. Taiteilija-essse: Kuinkas sitten kävikään? Viitattu 23.10.2017
<http://taiteilijalehti.fi/taiteilija-essse-kuinkas-sitten-kavikaan/>.
- Sleepboy.** 2010. Img_0583. Viitattu 8.11.2017
http://arrestedmotion.com/2010/11/frieze-2010-david-shrigley-with-stephen-friedman-gallery/img_0583-2-2-2/.

Turunen, Joonas. 2015. Eija-Liisa Ahtilan taide kävi kaupaksi - moni kuvataiteilija kituuttaa pienillä tuloilla. Viitattu 27.8.2017 <https://yle.fi/uutiset/3-8425863>.

Viljanen, Kaisa. 2014. Sairasta ei saa rangaista huonolla taiteella. Viitattu 23.10.2017 <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002733685.html>.

Wikiart 2017. Quattro Stagioni, Autunno. Viitattu 7.11.2017 <https://www.wikiart.org/en/cy-twombly/quattro-stagioni-autunno-1995>.

WWF 2017. Suomalaiset kuluttivat jo osansa vuoden luonnonvaroista. Viitattu 1.11.2017 <https://wwf.fi/wwf-suomi/viestinta/uutiset-ja-tiedotteet/Suomalaiset-kuluttivat-jo-osansa-vuoden-luonnonvaroista-3157.a>.